

Lucern, Švajcarska
Foto: Orient-Express
Hotels, Trains & Cruises

Putovanje vozom može da bude pravi izazov. Ono je danas sve drugo, samo nije dosadno, jednolično, višečasovno klackanje na šinama. Da voz više nije samo sredstvo koje spaja ponekad nespojive meridijane, dokazuje i veliki broj najrazličitijih putovanja, od samo nekoliko sati ili nekoliko desetina kilometara koja su namenjena isključivo opuštanju, uživanju i divljenju nekim od najlepših predela naše planete

Putovanje vozom

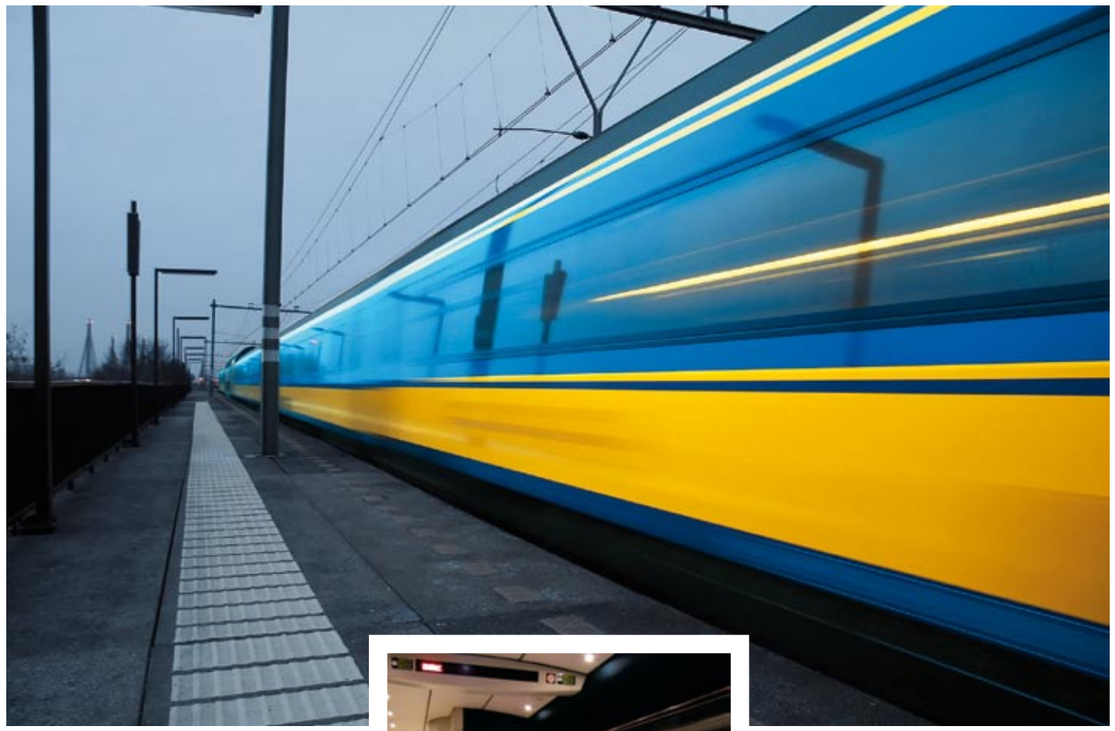
Klackanje sa stilom

Tekst napisala: Miljana Tomić

Železnički saobraćaj beleži skoro dva veka postojanja. Oduvek je bio jedan od najčešćih vidova transporta. Čak ni ozbiljna konkurencija u vidu autobusa, automobila i aviona, nije uspela da naruši njegovu popularnost. Putovanje vozom može da bude jedno posve novo iskustvo i avantura u vašem životu. Danas je ono sve drugo, samo nije dosadno, jednolično, višečasovno klackanje na šinama. Upoznaćete nove ljude, steći nova (čak i poučna) iskustva, srešćete se sa novim kulturama, upoznaćete različite zemlje. Putovanje vozom više nije sinonim za siromaštvo, već je poprimilo sasvim drugi oblik. Iako se za voz danas često opredeljuju mlađe generacije, interesantna je činjenica da mnoštvo imućnih turista srednjih godina, mahom iz SAD-a, dolazi u Evropu kako bi se uputilo na neku od "pejzažnih" tura vozom. Ipak, odluka kako ćete putovati zavisi isključivo od vaših afiniteta i materijalnih mogućnosti.

Foto: Orient-Express
Hotels, Trains & Cruises

Putovati ili ne putovati vozom?

Prilikom donošenja neke odluke uvek sagledavamo sve njene dobre i loše strane. Tako ćemo sada pokušati da sagledamo koje su dobre, a koje loše strane putovanja vozom u odnosu na ostale vidove transporta. Glavni kriterijumi su komoditet, dužina putovanja i cena.

Kada se govori o komoditetu u prevozu, pre svega se misli na prostor koji je ostavljen za noge. Osim toga, važan je i vaš lični prostor, to jest prostor oko vas i oko sedišta, kojim uslovno rečeno raspolažete. Sedišta moraju da budu dovoljno široka da se ne biste gurali ili smetali saputniku, što važi i za sam prolaz između sedišta. Po ovom kriterijumu trebalo bi dati prednost putovanju vozom u odnosu na automobil ili autobus. Jedino avion, međutim, nudi komoditet približno istog nivoa (mada i to zavisi od tipa aviona), ali i višeg nivoa, ukoliko putujete poslovnom klasom.

Ako se gleda dužina putovanja, avion, a zatim i automobil imaju prednost. Do skoro se za putovanje vozom moglo komotno reći da najduže traje, jer standardne električne lokomotive nisu mogle da razviju ni približno brzinu kojom danas putuju, recimo, vozovi francuske firme TGV. Ali, uzimajući u obzir i tu činjenicu i dalje su znatno sporiji od aviona. Ukoliko ukombinujete komoditet sa dužinom putovanja, onda dobitna kombinacija i nije tako loša. Iz tog razloga je putovanje vozom preporučljivo za vreme odmora, kada imate vremena na pretek, a zastoj u stanici vam neće izazvati nervozu.

Na prvi pogled cena voznog prevoza je visoka. Međutim, zahvaljujući sve većem broju različitih turističkih, studentskih i putničkih propusnica, cena postaje daleko niža i povoljnija. Ako se poredi sa cenom autobuske karte, ne postoje veća odstupanja. Ali, ako se poredi sa cenom avionske karte, onda je voz daleko jeftiniji.

U železničkom saobraćaju postoje dva osnovna tipa putovanja. Putovanje u kupei-

ma ili vagonima sa sedištima i putovanje u spavaćim kolima. Vagoni sa sedištem se dele na prvu i drugu klasu, a razlika je u ceni, prostoru namenjenom putniku i usluzi koja se pruža. Kada su u pitanju spavaća kola, postoji nekoliko tipova, a razlikuju se po ceni, usluzi i kvalitetu smeštaja (od jednostavnih kupea sa krevetom i malim kupatilom do luksuzno opremljenih apartmana).

U ekonomskoj klasi pored sedišta na raspolaganju je i mali sto koji može da služi kao radna površina ili sto za jelo. U vozovima koji putuju na većim razdaljinama i zahteva se noćenje, sedišta se obaraju i prostor za noge je malo veći. Prva klasa u vozovima se razlikuje od zemlje do zemlje, ali je usluga daleko personalizovanija i bogatija u odnosu na ekonomsku klasu. Putovanje u prvoj klasi obično podrazumeva komfornija, veća sedišta i besplatan obrok i pića, a ponegde i besplatne dnevne novine. Neke kompanije uz sedišta u prvoj klasi omogućavaju putnicima da se opuste u salonima koji se nalaze u stanicama dok čekaju voz, a na nekim vozovima na ulazu se dobijaju slušalice i moguće je pogledati film ili slušati muziku.

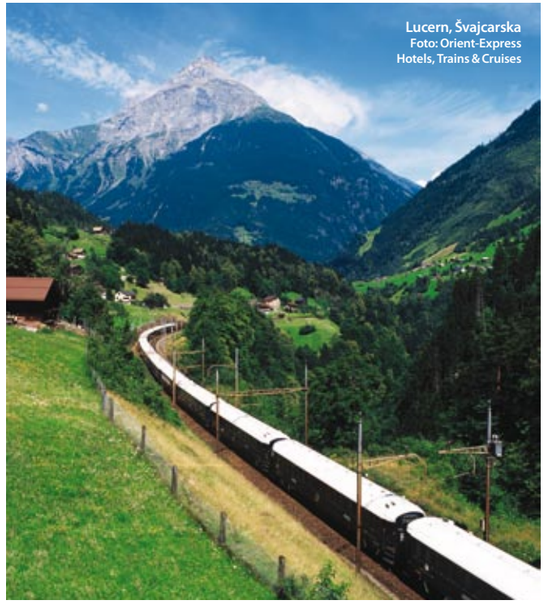
Vozom po svetu

Kada bi kontinenti bili jedna celina, verovatno bismo mogli vozom i različitim putnim pravcima da stignemo sa jednog na drugi kraj sveta.

Voz kompanije Dojče Ban

Kuda god da krenete, Evropom, Severnom i Južnom Amerikom, Azijom, čak Afrikom i Australijom pružaju vam se brojne mogućnosti i aranžmani. U narednim redovima ukratko ćemo analizirati železnički prevoz na svim kontinentima.

Počećemo sa **Evropom** kao najprometnijom železničkom raskrsnicom. Evropa ima izuzetno dobru mrežu pruga koje će vas lako prevesti sa jednog na drugi kraj kontinenta. Naravno, zapadna Evropa prednjači po pitanju razvijenosti i modernizacije pruga i vozova, ali i istočna Evropa drži korak. Najprometniji putni pravci u zapadnoj Evropi su ka Parizu, Londonu, velikim nemačkim gradovima, na se-

Lucern, Švajcarska
Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

Eurostar

veru ka Belgiji i Holandiji, na jugu ka Madridu i Rimu; u centralnoj Evropi glavnim čvorištem se može smatrati Beč, a u istočnoj Evropi, najprometniji pravci su ka Budimpešti i Beogradu, odakle se putovanje nastavlja ka jugu i krajnjem istoku kontinenta.

KADA BI KONTINENTI BILI JEDNA CELINA, VEROVATNO BISMO MOGLI VOZOM I RAZLIČITIM PUTNIM PRAVCIMA DA STIGNEMO SA JEDNOG NA DRUGI KRAJ SVETA

Takođe, možete da kombinujete avion i voz. Veliki broj železničkih stanica nalazi se kraj samih aerodroma: Amsterdam - Šiphol (Schiphol), Barselona - Prat, Berlin - Šoenfeld (Schoenfeld), Brisel, Kopenhagen, Dizeldorf, Frankfurt na Majni, London - Getvik (Gatwick), Hitrou (Heathrow) i tako dalje.

Među najpoznatijim evropskim železničkim kompanijama su nemački Dojče Ban (Deutsche Bahn), francuski SNCF, holandski NS, španski Renfe, austrijski OBB, italijanski Trenitalia, belgijski SNCB. Sve kompanije obavljaju međunarodni saobraćaj sa zemljama u okruženju, tako da je lako iz svih velikih gradova napraviti voznu konekciju. Velika Britanija ima nekoliko železničkih kompanija koje pokrivaju različite regione zemlje. Naravno,

Brzi voz Maglev

BRZI VOZOVI

Japanci drže rekord - 581km/h

Pod brzim se smatra voz koji razvija prosečnu brzinu od 250km/h i više. Voz ne ide po šinama, već zahvaljujući elektromagnetnom polju, nad njima lebdi na visini od jednog santimetra. Takođe, zbog specifičnog dizajna voza smanjeno je trenje vazduha, što takođe povećava brzinu. Na krajnje odredište stiže znatno brže u odnosu na klasični voz. Trenutno svetski rekord u brzini drži voz JR-Maglev MLX01 koji je u Japanu ostvario brzinu od 581km/h. Voz francuske kompanije TGV je u februaru 2007. postavio nov lični rekord ostvarivši brzinu od 553km/h. Zemlje u kojima saobraćaju brzi vozovi su Francuska, Španija, Italija, Velika Britanija, Nemačka, Japan, Kina i SAD.

nije na odmet pomenuti kompaniju Eurostar, koja železničkim prevozom povezuje London sa Parizom, Briselom i Kelnom, a interesantno je da se putovanje jednim delom odvija kroz tunel koji se nalazi ispod Lamanša.

Bez obzira na to što geografski većim delom pripada azijskom kontinentu, **Rusija** se tretira kao deo Evrope. Rusija zasigurno ima jedan od najvećih železničkih sistema na svetu, koji će vas lako i relativno brzo preneti na drugi kraj zemlje ili čak azijskog kontinenta. Svi manji i veći gradovi unutar zemlje su međusobno povezani, ali se zahvaljujući dobroj mreži može stići i do različitih zemalja Bliskog istoka i južne Azije. Jedno od najpoznatijih železničkih putovanje jeste Transsibirskom železnicom. Zahvaljujući jednoj od najdužih direktnih pruga na svetu moguće je od Londona doputovati do Mongolije i Kine, a zatim brodom do Japana. Do Pekinga, takođe, možete da stignete nedavno otvorenim za turiste železničkim putem preko Kazahstana, poznatijim kao "Put svile".

Putovanje železnicom kroz Severnu Ameriku podelićemo na SAD i Kanadu. Ono što čini atraktivnim putovanje vozom kroz Ameriku jeste prilika da se vide neki od najlepših predela kontinenta. Od istoka ka zapadu, od severa ka jugu prostiru se prizori živopisnih obala, nepreglednih pustinja i stenovitih regiona Sjedinjenih Država. Glavni operater železničkog saobraćaja u **SAD** je kompanija Amtrek koja pokriva gotovo sve delove zemlje. Pored Amtreka posluje još pet

JEDNO OD NAJPOZNATIJIH ŽELEZNIČKIH PUTOVANJE JESTE TRANSSIBIRSKOM ŽELEZNICOM. ZAHVALJUJUĆI JEDNOJ OD NAJDUŽIH DIREKTNIH PRUGA NA SVETU MOGUĆE JE OD LONDONA DOPUTOVATI DO MONGOLIJE I KINE

Hamburg Haupbanhof

kompanija koje pokrivaju određene delove zemlje. Sve kompanije nude putovanje u dve klase. Naravno, pravi je užitak putovati parnom lokomotivom. U pitanju su uglavnom izleti i kružne ture koje se organizuju na kraćim relacijama.

Železnički saobraćaj u **Kanadi** obavljaju tri kompanije VIA, CN (Canadian National Railway) i CPR (Canadian Pacific Railway). Najpovezaniju železničku mrežu unutar Kanade ima kompanija VIA, ali ni ostale dve kompanije ne zaostaju za ponudom, tim pre što one nude i železničke konekcije sa gradovima na američkoj strani Velikih jezera i

Filadelfija, glavna železnička stanica

Železnička stanica Hulio Prestes, Sao Paulo

južnije do Nju Orleansa. Takođe, kompanija CPR rukovodi i lancem hotela visoke kategorije prvenstveno namenjenih putnicima kompanije, ali i ostalim putnicima.

Železnice u **Južnoj i Centralnoj Americi** su u daleko lošijem stanju nego što su to nekada bile i ukoliko želite da se uputite na proputovanje ovim kontinentom nemojte da računate na voz, već se odlučite za autobus ili avion. Veći gradovi su povezani voznim konekcijama, ali ono što se radije preporučuje su obilasci lokaliteta i atrakcija vozom. Vozom možete da otputujete od Kuska do Maču Pičua ili jezera Titikaka, proputujete najuzbudljiviji put kroz Ande u Ekvadoru (ako želite možete da uživate u predelima sedeći na krovu voza!), obiđete najpoznatije atrakcije Brazila. Situacija u Meksiku je najlošija. Meksička vlada je 2000. godine ukinula sve dugolinijske vozove, a tek u nekom od regiona zemlje održavaju se vozne konekcije.

Najsiromašniji kontinent sveta, **Afrika** nije siromašan kada je železnica u pitanju.

Roki Mauntins, Kanada

Osim pustinjskih predela (srednja Afrika) koji nemaju železnički saobraćaj, ostatak država uglavnom ima manje ili više razvijen ovaj vid transporta. Neke zemlje su povezale železnički saobraćaj, tako da je moguće putovati iz Zambije u Tanzaniju, iz Senegala u Mali, iz Južne Afrike u Zimbabve i obrnuto. Ostale zemlje imaju železničke veze uglavnom između velikih gradova, a ono što nama može da bude interesantno jeste putovanje vozom preko Pariza i Madrida do Maroka, kao i obilazak vozom najpoznatijih gradova, poput Marakeša, Kazablanke i Tandžira. Takođe, moguće je doputovati vozom do Lila ili Marseja i onda trajektom stići do Tunisa. Egipatska železnička mreža je, takođe, dobro razvijena i veoma brzo možete da stignete iz Kaira do neke od poznatih i omiljenih turističkih destinacija, poput Luksora i Aleksandrije. Južna Afrika pruža najviše mogućnosti za putovanje vozom, a ono što privlači mnoge turiste su luksuzna putovanja od Johanesburga i Kejptauna do glavnog grada Pretorije. Daleko najpoznatiji i najluksuzniji je Plavi voz koji putuje od Kejptauna do Pretorije, a putovanje u jednom pravcu košta u zavisnosti od sezone od 8.875 do 10.945 randa (od oko 943 do oko 1.165 eura).

Roki Mauntins, Kanada

Peru Rail
Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

Gare du Nord, Pariz

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

S VREMENA NA VREME SE ČUJU VESTI O VELIKIM VOZNIM NESREĆAMA U INDIJI ILI PAKISTANU, SUDARI VOZOVA I VELIKI BROJ UNESREĆENIH. MANJE ILI VIŠE TE VESTI OSLIKAVAJU REALNO STANJE STVARI

Putovanje **Bliskim istokom** može da bude jedno interesantno iskustvo. Naravno, svi putevi vode kroz Istanbul iz kojeg je moguće stići do zemalja u okruženju, poput Irana, Sirije, Izraela i Jordana. Turska železnica je najbolje razvijena u regionu i vozom možete obići celu zemlju. Vozovi su čisti, klimatizovani i moguće je uzeti spavaća kola.

Kada se pomene vožnja vozom u **Aziji** (jugoistočni deo), prva asocijacija su pretrpani vozovi koji svakodnevno prevoze hiljade ljudi. S vremena na vreme se čuju vesti o velikim voznim nesrećama u Indiji ili Pakistanu, sudari vozova i veliki broj unesrećenih. Manje ili više te vesti oslikavaju realno stanje stvari.

Sa druge strane, dosta zemalja koje su bile nekadašnje britanske kolonije pružaju drugačiju sliku. Pruge su dobre, a veći gradovi su povezani svakodnevnim voznim linijama. Vozovi su jeftini, sigurni i relativno brzi. Kaže se da kada odete u Indiji obavezno morate da putujete vozom, kako bi vaše iskustvo i utisci bili kompletni. Takođe, prilikom obilaska drugih zemalja, poput Tajlanda ili Bangladeša

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

ORIJENT EKSPRES
Voz za sva vremena

Najpoznatiji voz svih vremena Orijent Ekspres svoje putovanje otpočeo je davne 1883. godine putujući od Pariza do okruga Đurđu u Rumuniji. Ruta se menjala nebrojeno puta, prolazeći dugo i kroz Beograd, na putu za Istanbul. U više navrata, u vreme Prvog i Drugog svetskog rata rute su ukidane na nekoliko godina. Godine 1919. otvoren je tunel Simplon, kroz koji i danas putuje voz Simplon Orijent Ekspres iz Londona i Pariza ka Veneciji. Vozna kompozicija koja danas saobraća na ovoj relaciji je u stvari očuvana kompozicija iz dvadesetih i tridesetih godina 20. veka. Pored Venecije voz danas saobraća i ka Beču, Rimu, Bukureštu, Istanbulu i Pragu. Očekuje se da će sa otvaranjem železničke pruge TGV Est u junu 2007. godine biti ukinut voz na relaciji Pariz - Beč.

Bez obzira na to što je prvobitni Orijent Ekspres bio samo međunarodni voz, danas je on sinonim za luksuzna putovanja. Primera radi, putovanje iz Londona ka Veneciji traje dva dana,a putnici su smešteni u luksuznim apartmanima sa kompletnom uslugom. Ugođaj košta od 1.430 do 2.360 funti po osobi, u zavisnosti od toga da li se putuje u jednom ili oba pravca.

Orijent Ekspress je bio inspiracija mnogim piscima i filmskim režiserima, te su njegovo ime i pojava ovekovečeni u čuvenim knjigama i filmovima. Agata Kristi je radnju svoje knjige "Ubistvo u Orijent Ekspresu", koja je i ekranizovana, smestila u voz Simplona Orijent Ekspres, dok je Grejam Grin radnju knjige "Istanbulski voz" smestio u Orijent Ekspres koji je putovao za Istanbul. Među najpoznatijim filmovima koji ga pominju je "Put oko sveta za 80 dana" gde gospodin Fog putuje vozom za Istanbul. "Last Express" je avanturistička video igra koja se odvija u Orijent Ekspresu u danima neposredno pre početka Prvog svetskog rata.

predlaže se voz kao odlično sredstvo za putovanje. Do nekih od zemalja jugoistočne Azije moguće je doći Transsibirskom železnicom, a do nekih poput Japana ili Indonezije brodom. Japanski vozovi su među najboljim, najmodernijim, najbržim i najtačnijim na svetu. Putovanje je ugodno, brzo, pristupačno. Ovo je savršeno sredstvo prevoza kroz celu zemlju.

Ukoliko ste mislili da putovanje vozom u **Australiji, Tasmaniji i Novom Zelandu** nije moguće, prevarili ste se. Sve tri zemlje imaju železničku mrežu koja povezuje velike gradove. Linijom Indian Pacifik za tri dana se može stići od Sidneja (istočna obala) do Perta (zapadna obala), kao i od Melburna (jugoistočna obala) do Darvina (severna obala). Takođe, cela istočna obala od Melburna do Karnsa je povezana železnicom. Novi Zeland ima železničku liniju koja spaja Okland na severu zemlje sa Grejmutom i Krajstčrčom na južnom delu zemlje. Tasmanija ima železničku prugu koja spaja istočni, severni i zapadni deo ostrva, i tako ostvaruje konekciju među velikim gradovima na ostrvu. Vozovi su prostrani, čisti i brzi. Naravno, nije na odmet napomenuti da putovanje vozom može da vam pruži priliku da vidite i upoznate najlepše predele ovih zemalja.

Popusti, kartice, propusnice...

Ono što putovanje čini još privlačnijim je činjenica da uz posedovanje različitih tipova propusnica i kartica (turističkih, studentskih...) možete da obiđete, pre svega, Evropu za malo novca. Pored popusta koji ostvarujete na prevoz železnicom u različitim zemljama i regionima, ostvaruju se i popusti u mnogim radnjama, muzejima. Postoji nekoliko kartica koje su dostupne u našoj zemlji.

Inter Rail - važi za period od 16, 22 ili 30 dana. Omogućava prevoz železnicom u 30 zemalja Evrope i Severne Afrike u drugoj klasi. Korisnici mogu da budu putnici od četiri godine, pa nadalje. Cena kartice se u zavisnosti od perioda važnosti i godišta korisnika kreće od 100 do 270 eura.
Info: www.interrailnet.com

Euro26 - važi za period od godinu dana. Popust na prevoz železnicom zavisi od zemlje do zemlje, a dostupna je mlađima od 26 godina. Sa karticom Euro26 omogućen je popust od 15% na prevoz vozovima kompanije Amtrak u SAD, ali je uslov da se karta kupi bar 72 sata pre puta. Cena kartice je 900 dinara.
Info: www.euro26.org i www.euro26.org.yu

International Student Identity Card (ISIC) validna je za period od godinu dana i važi za sve učenike i studente od 12 do 26 godina. Kartica je prihvaćena u više od sto zemalja sveta i omogućuje najrazličitije popuste, uključujući i železnicu. Godišnja članarina iznosi 350 dinara.
Info: www.isic.org i www.euro26.org.yu

International Teachers Identity Card (ITIC) - namenjena je profesorima srednjih škola i fakulteta i omogućava veliki broj popusta širom sveta, uključujući železnicu. Godišnja članarina iznosi 350 dinara.
Info: www.isic.org i www.euro26.org.yu

International Youth Travel Card (IYTC) - namenjena je mladim ljudima do napunjene 25 godine života (bez obzira na zanimanje), koji prevashodno putuju van Evrope. Kartica omogućava veliki broj popusta širom sveta, uključujući železnicu. Godišnja članarina je 350 dinara.
Info: www.isic.org i www.euro26.org.yu

Pored kartica koje su dostupne u našoj zemlji, većina zemalja, regiona i gradova nudi niz kartica koje omogućavaju različite popuste, uključujući železnički prevoz. Obavezno obratite pažnju na pravila korišćenja i uslove koje morate da ispunite da biste posedovali karticu! Više informacija o njima možete da potražite na: www.europeanrailguide.com i www.raileurope.com

<footer>52 TRAVEL MAGAZINE

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

sve su popularnija "pejzažna" putovanja, a kompanije se utrkuju koja će biti maštovitija i dati bolju ponudu. Tako prilikom posete Severnoj Americi možete da proputujete od istočne do zapadne obale SAD ili da proputujete kanadskim delom planina Roki i zaustavite se jedan dan u čuvenom skijalištu Vistler Blekomb. Ili, putovanje koje traje oko sedam i po sati vodiće vas kroz najlepše predele Alpa i to sve prugom koja povezuje dva poznata skijališta Sent Moric i Cermat.

Najpopularnija železnička tura, ako se može tako nazvati, je dvodnevno putovanje od Pekinga do glavnog grada Tibeta - Lhase. Pruga je duga 1.140 kilometara, a

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

ono što je interesantno jeste da jednim delom voz putuje na 5.072 metra nadmorske visine. Zbog izuzetno velike visine i razređenog vazduha, dodatni kiseonik se upumpava u kabine voza. Karta u jednom pravcu u spavaćim kolima košta od 119 do 183 dolara, međutim jako je teško zbog popularnosti naći pojedinačnu kartu na licu mesta. Mnoge turističke agencije organizuju putničke ture koje uključuju putovanje vozom i obilaske najpoznatijih lokaliteta u predelima kroz koje se prolazi prilikom putovanja.

Dakle, putovati ili ne putovati vozom, pitanje je sad? Nadamo se da ćemo vas bar malo zainteresovati ovim tekstom i da će na kraju vaš odgovor biti - putovati. A kada se vratite sa putovanja podelite sa nama fascinacije i utiske. ■

Ima nešto i u uživanju!

Da voz nije samo sredstvo koje spaja ponekad nespojive meridijane, dokazuje veliki broj najrazličitijih putovanja, od nekoliko sati ili nekoliko desetina kilometara koja su namenjena isključivo opuštanju, uživanju i divljenju nekim od najlepših predela naše planete. Zahvaljujući vozovima ljudska noga je kročila na manje pristupačne predele (kako li su samo gradili pruge tamo?) koje nismo u prilici da vidimo kada putujemo nekim drugim vidom prevoza. U poslednje vreme

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises

Foto: Orient-Express Hotels, Trains & Cruises